
UNIFORMERING VIA INFORMATIEMODELLEN: ILLUSTRATIE OF ILLUSIE

J.L. Simons¹

Vanaf 1984 is in de agrarische sektor met vernuft en volharding gewerkt aan de totstandkoming van zogenaamde Informatiemodellen. Aanvankelijk waren de verwachtingen hoog gespannen. Nadat de grillige werkelijkheid van het boerenbedrijf zou zijn gemodelleerd, zou het automatiseringsbedrijfsleven de informatiemodellen gaan gebruiken om snel en veel systemen te bouwen waarmee de boer zijn bedrijfsvoering kon verbeteren. Dat het niet allemaal botertje bij de boom is geworden, is nu anno 1989 genoegzaam bekend. Informatiemodellen worden gebruikt, echter op bescheidener schaal en per agrarische sektor verschillend. Enerzijds kan van een illusie worden gesproken, anderzijds blijkt het een illustratie van een wijze van met name begrippenuniformering. Dit artikel gaat in op de historie, status en toekomst van de informatiemodellen. De takorganisaties SITU, SIVA, SIVAK, TAURUS en het LEI worden bedankt voor de bereidheid om de eigen enigszins gedateerde ervaringen van de auteur te completeren.

De illusie

De oorspronkelijke doelstelling van de informatiemodellen was drieledig:

- functioneel ontwerp voor systeemontwikkeling,
- sturingsinstrument voor onderzoek,
- onderwijs hulpmiddel (ook voor voorlichting).

Hoewel de vier geraadpleegde takorganisaties alle verklaren dat het informatiemodel voor de systeemontwikkeling wordt gebruikt, blijkt bij verder vragen dat zulks in de dierlijke sectoren veel direkter gebeurt dan in de plantaardige sectoren. Gelet op de produktdiversificatie behoeft dat geen verwondering te wekken. Indien evenwel dit inzicht in 1984 had gedomineerd, zou een beperkter infomodel bijvoorbeeld chrysantenteelt een logischer keuze zijn geweest dan een infomodel glastuinbouw!

Het zogenaamde procesmodel wordt nauwelijks gebruikt als functioneel model. Heel anders ligt dat voor het zogenaamde gegevensmodel. Uniformering van begrippen en rekenregels wordt door alle vier takorganisaties als prioriteit genoemd. Indien dat inzicht in 1984 had gedomineerd, zou de keuze voor de methodiek Information Engineering minder vanzelfsprekend zijn geweest (Elzas & Simons, 1987).

Overigens hebben de informatiemodellen als sturingsinstrument voor het onderzoek weinig waarde

gehad. Wat sturing vanuit het onderzoek betreft zegt alleen SIVAK expliciet dat de behoefte aan simulatiemodellen vanuit de informatiemodellen is gegenereerd. Gelet op de hoge graad van abstraktie van de infomodellen behoeft ook dit geen verwondering te wekken. Research management is door de aard van research moeilijk. Bekend is dat de rol van materiekennis groot is en daar spelen de infomodellen juist niet op in (Spijkervet, Van Lopik, Simons, 1987).

Opvallend is dan ook dat het takdoorsnijdend model, ontwikkeld door het LEI, ook door ditzelfde LEI zal worden beheerd vanwege de slechts daar aanwezige deskundigheid.

Tenslotte de rol in onderwijs en voorlichting. Hier blijken persoonlijke kontakten en ambities voor een gedifferentieerd gebruik van infomodellen te hebben gezorgd. Algemeen kan worden gesteld dat de infomodellen in het postdoctorale onderwijs een vaste plaats hebben veroverd.

De illustratie

Hoe gaan de takorganisaties nu met de infomodellen om? Zij moeten uiteraard worden beheerd en dat kan nauwelijks meer handmatig. Ook met een workbench kost het beheer 1-2 manjaar continu. Omdat de nadruk steeds meer op de uniformering van begrippen is komen te liggen, worden de verschillen tussen de takorganisaties kleiner. Zij worstelen met vergelijkbare problemen (bijvoorbeeld waar leg ik de grenzen van het model, wie mogen wijzigingen aanbrengen) al blijven er in de fasering van werkzaamheden grote verschillen.

Onderzoek en industrie gebruiken de infomodellen waar dat uitkomt. Het onderzoek kan altijd wel op een zwakke relatie met infomodellen wijzen. Dit is natuurlijk geen sturing! De industrie gebruikt dankbaar gestabiliseerde begrippen en rekenregels.

Quo Vadis Infomodellen

De toekomstvoorspelling van stilaan een buitenstaander is de volgende. De rol van infomodellen zal evolueren naar gegevensbeheer, zowel binnen een sector als over de sectoren heen. De procesmodellen zullen worden afgestoten en de ontwikkeling van informatiesystemen zal niet uitsluitend via Information Engineering plaatsvinden.

1) Prof. dr. ir. J.L. Simons is hoogleraar bestuurlijke informatica aan de Rijks Universiteit Groningen (RUG).

Voor de dierlijke sectoren (met haar relatief geringe produktdiversifikatie) zal de ontwikkeling van managementsystemen zich concentreren in enkele "grote" systemen.

Voor de plantaardige sectoren zal ook op de automatiseringsmarkt van produktdiversifikatie sprake zijn.

Het is niet te verwachten dat de infomodellen als een te dwingend harnas zullen worden afgeworpen opdat de wildgroei kan (her)beginnen. Zowel de technologische ontwikkelingen (televeilen) als de ervaringen in het buitenland zonder uniformering van begrippen, maar vooral de vereenvoudigde bedrijfsvergelijking zoals die thans plaatsvindt illustreren het nut van infomodellen nieuwe stijl. □

Literatuur

Elzas, M.S. & J.L. Simons, *Informaticabeleid in theorie en agrarische praktijk*, Informatie, jr.29, nr.2, p.138-145, 1987.

Spijkervet, A.L., R.A.M. van Lopik & J.L. Simons, *Oriënterend onderzoek naar de mogelijkheden en betekenis van expertsystemen binnen Landbouw en Visserij*, Rapport PANDATA E-1865-01, april 1987.